

KAZAN TATAR TÜRKÇESİNİN ARAPÇADAN ALINTILADIĞI KELİMELERDE GÖRÜLEN SES DEĞİŞİMLERİ

Sound Changes in Words Taken from Arabic in Kazan Tatar Language

Ömer KÜÇÜKMEHMETOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
omerkucukmehmetoglu@ardahan.edu.tr, orcid.org/0000-0000-0000-0000

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:

20.04.2023

Kabul/Accepted:

22.05.2023

DOI:

10.18069/firatsbed.1286036

Anahtar Kelimeler

Tataristan, Tatar Türkçesi,

Alıntı Kelimeler, Arap

Alfabeti

Keywords

Tatarstan, Tatar language,

Quoted Words, Arabic

Alphabet

ÖZ

Her dil başka dillerden kelimeler alıntılanmaktadır. Dünyadaki kültürlerin birçoğu birbiriyle etkileşim içerisinde. Bugün günümüz Tatar Türkçesinde Arapça, Fransızca, İngilizce, Türkçe, Farsça, Rusça vb birçok dilden kelimeler mevcuttur. Bu kelimelerin bir kısmını aldıkları dildeki fonetik şekillerine göre bir kısmını da tamamen fonetik olarak değiştirerek kullanmaktadırlar. Aldıkları dildeki fonetik yapı Tatar Türkçesinin ses yapısıyla uyuyorsa kelimeyi olduğu gibi alıntılanmaktadırlar. Türk Dünyası Karahanlıların İslam dinini topluca kabulünden sonra İslam medeniyet dairesi içerisine girdi. İslam dininin etkisiyle Arapların alfabelerini de kullanmaya başladı. Araplarla Türkler arasında kültürel ilişkiler gelişmeye başladı. Arapçadan alınan kelimelerin birçoğunda fonetik değişikliklere rastlıyoruz. Kazan Tatar Türkçesinin Arapçadan alıntılanmış sözcüklerde de ıslah edilmiş Arap, Latin ve Kiril alfabetiyle yazarken fonetik değişiklikler oldu. Arapça alıntı kelimeler Kazan Tatar Türkçesinin ağız ve hançere yapılarına uygun hâle getirildi. Latin alfabetinin seslileri tam olarak göstermesi, Kazan Tatar Türkçesinde söyleyişte olan Arap alfabetinde, yazıda gösterilmeyen birçok unsurun ortaya çıkmasına, kelimelerde fonetik değişikliklerin oluşmasına neden oldu. Makalede Kazan Tatar Türkçesinin Arapçadan alıntılanmış kelimelerde oluşan ses olaylarını inceleyeceğiz.

ABSTRACT

Every language borrows words from other languages. Many of the world's cultures interact with each other. Today, there are words from many languages such as Arabic, French, English, Turkish, Persian, Russian, etc. in today's Tatar language. They use some of these words by changing them completely phonetically, according to their phonetic forms in the language they have taken. If the phonetic structure of the language they receive matches the phonetic structure of Tatar, they quote the word as it is. The Turkish World entered into the circle of Islamic civilization after the Karakhanids accepted the religion of Islam collectively. With the influence of the religion of Islam, he began to use the alphabets of the Arabs. Cultural relations between Arabs and Turks began to develop. We encounter phonetic changes in many of the words taken from Arabic. There were also phonetic changes in the words that Kazan Tatar borrowed from Arabic while writing in the reformed Arabic, Latin and Cyrillic alphabets. Arabic borrowed words were adapted to the dialect and dagger structures of Kazan Tatar Turks. The fact that the Latin alphabet shows the vowels in full has caused the emergence of many elements that are not shown in the writing, and phonetic changes in the words in the Arabic alphabet, which is spoken in Kazan Tatar Turkish. In this article, we will examine the sound events that occur in the words that Kazan Tatar borrowed from Arabic.

Atıf/Citation: Küçükmehtemoglu, Ö. (2023). Kazan Tatar Türkçesinin Arapçadan Alıntılanmış Kelimelerde Görülen Ses Değişimleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33, 2, 609-616.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Ömer KÜÇÜKMEHMETOĞLU, omerkucukmehmetoglu@ardahan.edu.tr

1. Giriş

Kazan Tatar Türkleri tarih boyunca birçok milletle kültürel ilişkiler geliştirdi. İslam dinini kabul etmeleriyle birlikte Araplarla kültürel ilişkiler başladı. Gerek Altınorda gerekse Kazan Hanlığı döneminde Ruslarla komşu olmaları daha sonra Rusların hâkimiyeti altına girmelerinden dolayı Rusça ve Ruslarla da günümüze kadar devam etmekte olan kültürel ilişkiler geliştirdiler.

Arapçadan Tatar Türkçesine geçen kelimeler Arap alfabesiyle yazıldığı için birtakım imla, yazım ve telaffuz sorunları ortaya çıkardı. Tatarlar Arapçadan alıntılanan kelimelerin bazılarını Arapçada olduğu gibi yazsalar da kendi gırtlak yapılarına göre bu kelimeleri telaffuz ettiler. Halkın genelinin aynı şekilde telaffuz ettiği yani Tatar hançeresine uydurulan kelimelerin zamanla yazımında değişiklik, yani telaffuz şeklini yazı şeklinde gösterme ihtiyacı ortaya çıktı. Dilin kendi kuralları, sistemi bu değişimin temel nedenidir. Bu değişimler birçok ses olaylarını meydana getirdi. Ünlü türemesi, ünlü düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz değişmesi vb. birçok ses olayı alıntılanan kelimelerin değişiminde kendini gösterdi.

1.1. Kazan Tatar Türklerinin Kullandığı Alfabeler

Dil bir iletişim aracı olmasının yanı sıra fonksiyonlarını yazı ve konuşmayla devam ettirir. Konuşma dili yazı dili vasıtasıyla somutlaşır. Dil yazıya geçirilmediği yazıyla kalıcılışmadığı çok uzun yüzyıllar boyunca sadece konuşmadan ibaret olmuştur (Karaağaç, 2016: 59).

Konuşmadaki seslerin grafiklerle, harflerle somut bir şekilde yazıda gösterilmesine alfabe denir. Bazı milletler tarih boyunca tek bir alfabe kullanmasına karşın bazı milletler tarih boyunca birçok alfabe kullanmışlardır. Oğuz Türkleri, Kıpçak Türkleri tarih boyunca coğrafyalarını ve alfabelerini değiştirmişlerdir. Kazan Tatar Türkleri de diğer Türk boyları gibi onlarla paralel şekilde alfabe değiştirmiştir. Türk Dünyasındaki alfabe değişiklikleri ne kadar ilginçtir ki hep aynı yıllara rastlar. Kültürel daha çok siyasi kararlar bu alfabe değişikliklerinde etkili olmuştur.

Tatar Türkleri 19. yüzyıla kadar Çağatay yazı geleneğini temel alan bir imla benimsediler. Daha sonra yenilikçi Tatar aydınları Arap alfabesini ıslah etmek istediler. Arap alfabesine özellikle ünlü harfler için yeni harfler ekleyerek okul müfredatlarında yazmaya başladılar. Kayyum Nasırı Çağatay imlasıyla yazılan Arap alfabesinin Tatar Türkleri için yetersiz olduğunu belirten, bu konudaki öncü aydınlardan biri olmuştur (Öner, 2007: 684). Arap alfabesi ıslah edilse de bir kısım Tatar aydınları Latin alfabesine geçişle ilgili görüşler dile getirmişlerdir. Kazan Tatar Türkleri Bakü Türkoloji Kongresinden sonra Latin alfabesine geçişler de bu konuyla ilgili Kazan'da gazetelerde ve edebi muhitlerde tartışmalar her zaman devam etmiştir.

Latin alfabesine geçişle ilgili görüşler Bakü Türkoloji Kongresinden önce de Kazan'da dile getirilen bir meseledir. 1911 yılında İdil gazetesinde Tatar şair Sait Remiyev, Arap alfabesinden Latin alfabesine geçilmesi gerektiğini, bu konudaki görüşlerini bildirdiği bir yazı kaleme almıştır. Bakü Türkoloji Kongresinde Latin alfabesine geçiş tartışmaları yaşanmışsa da Tataristan hükümeti tarafından 1927 yılında Arap alfabesinden Latin alfabesine geçiş kararı alınmış fakat bu kararın tam olarak uygulanabilmesi ancak 1931 yılında mümkün olmuştur (Öner, 1999: 14-24). Latin alfabesinin ünlüleri tam göstermesi, fonetik bir alfabe olması Tatarların kültür hayatında yeni bir dönemi başlatsa da bu dönem çok kısa sürmüştür. 2001 yılında Tatarların kendi meclislerinde aldıkları kararı Rusya Duma meclisinin tanımaması da aslında Rusların asıl amacının Tatarların Kiril alfabesinde Rus medeniyeti dairesinde kalmalarını istemesinden kaynaklanmaktadır.

Kazan Tatar Türklerinin uygulamayı esas alarak yılları hesaplarsak toplam sekiz yıllık bir Latin alfabesi macerası olduğunu görürüz. Rusların daha önceden Tatar Türkleri için oluşturduğu Kiril alfabesi, Kazan Tatarlar için yazdıkları Kiril alfabesiyle okuma kitapları mevcuttu. Alfabelerini değiştiren Tatarlar için artık yeni bir dönem başlamıştır. Bu değişimi kabul etmelerinin hemen akabinde ikinci bir yenilikle karşılaştılar. Resmi kararlar Latin alfabesinden Kiril alfabesine geçirildiler. Tatarların Kiril alfabesini kabul etmeleri Rusçanın ve Rus kültür dairesinin etkisine tamamen açılmasına sebep olmuştur. Rusçadan Kiril alfabesi aracılığıyla Tatar Türkçesine birçok kelime girmiştir.

Kazan Tatarları 1939 yılında ise Kiril alfabesini kullanmaya başladılar (Öner, 2007: 684). Türk dünyasında bir kişinin 60 yıllık hayatında, mesela 1890-1950, ana dilinin yazılı eserlerini üç farklı alfabaden okumuştur. Bu durum Türk halklarının kültürel, ekonomik gelişmelerini yavaşlatmıştır (Kutalmış, 2004: 15).

1.2. Kazan Tatar Türklerinin Tarihi ve Araplarla Kültürel İlişkiler

Kıpçak Türkleriyle farklı coğrafyalarda olan Arap dünyası, Mısır, Suriye, Irak gibi ülkeler Memlük devleti ve 13. yüzyılda başlayan ilişkilerle birlikte Kıpçak Türkçesinin Araplara öğretilmesi amacıyla dilbilgisi ve sözlük eserler yazılmıştır (Öner, 1998: XIX). Türk Dünyasının Araplarla kültürel ilişkileri İslam dinini kabul ettikten sonra daha fazla yoğunlaşmıştır.

Türkçede ayın ve hemze harfleri bulunmadığı için bu harflerin yazılması ve okunması da ayrı bir problem teşkil etmiştir. Bu sesleri barındıran alıntı sözcüklerin okunuşlarında da farklılıklar oluşmuştur. (Korkmaz, 2007: 383). Türkiye Türkçesi için geçerli olan bu durum Tatar Türkçesi için de geçerlidir. Gramer, cümle yapıları birbirine çok yakın, aynı dil ailesinde bulunan, aynı kökenden gelen bu iki dil için Arap alfabesi hemen hemen aynı problemleri oluşturmuştur.

2. Tatar Türkçesinin Arapçadan Alıntıladığı Sözcüklerdeki Fonetik Değişiklikler

Kazan Tatar Türkçesinin Arapçadan alıntıladığı kelimelerde Latin ve Kiril alfabesiyle yazarken fonetik değişiklikler oldu. Başka bir tabirle Arapça alıntı kelimeler Kazan Tatar Türklerinin ağız ve hançere yapılarına uygun hâle getirilerek Tatarlaştırıldı. Latin alfabesinin seslileri tam olarak göstermesi, Kazan Tatar Türkçesinde söyleyişte olan Arap alfabesinde, yazıda gösterilmeyen birçok unsurun ortaya çıkmasına, kelimelerde fonetik değişikliklerin olmasına neden oldu. Arap alfabesinden Latin alfabesine geçişle birlikte Kazan Tatarları Kazan ağzının ses yapısına uygun şekilde yazmaya başladılar. Oluşturdukları yazım ve imla kitaplarında Arap imlasından ayrılarak daha çok kendi ses yapılarına uygun yazım ve imla kurallarını kabul etmeye çalıştılar.

2.1. Ünlü Türemesi

2.1.1. Ön Seste Ünlü Türemesi

Ön seste ünlü türemesi ağızlarda, söyleyişte bazı kelimelerde kullanılmaktadır.

2.1.2. İç Seste Ünlü Türemesi

2.1.2.1. “-ı-” türemesi:

ħalk>ħalık (halk)
şabr >şabır (sabır)
zevk >zeviķ: zevk, estetik.
‘aql>ğakıl (akıl)
aşl>aşıl (değerli)
rızk>rızıķ (rızik, azık, yiyecek)
vaķt>vaķıt (vakit, zaman).

2.1.2.2. “-a-” türemesi:

farz>faraz (farz etmek)

2.1.2.3.-e- türemesi:

baħş>beħeş (bahsetme)

2.1.2.4.-e türemesi:

ba‘d>bağde (sonra)

2.1.2.5.-é- türemesi:

‘umr>ğomér (ömür)
‘urf>ğoréf (örf)
celb>celéb (çekme)
‘ayş>ğayéş (işret)

ba‘z>beğzé (bazı)
ism>isém (isim, ad)
seyr>seyér (seyretme, bakma)
hâvf>hevéf (korku)
hârf>heréf (harf)
qabr>qabér (kabr, mezar)
sihr>sihér (sihir)
zihn >zihén (zihin, akıl)
fikr>fikér (fikir, düşünce)
keyf>keyéf (keyif, zevk)
naqd>naqéd (nakit)
nefs>nefés (nefis, istek, tutku)
emr>emér (emir)
qadr>qadér (kadir, kıymet)
resm>resém (resim)

2.1.2.6. “-i-” türemesi:

‘aqd>gaqid (kurma, kararlaştırma)
‘arz>gariz (arz)

2.1.3. Son Seste Ünlü Türemesi

2.1.3.1. “-u” türemesi:

“afv>gafu” (af, bağışlama)

2.1.4. Ünlü Düşmesi

2.1.4.1. “-a-” düşmesi:

hayavân>heyvan (hayvan)

2.1.5. Ünlü Değişmeleri

2.1.5.1. -ı->-i- değişimi:

‘ariza>gariza (dilekçe)
‘âkıbet>gakıbet (akıbet)

2.1.5.2. -ı->-é- değişimi:

hâzır>hezér (hazır)
sırr>sér (sır, giz)

2.1.5.3. -i->-ı- değişimi:

âhır>aılır (son)

2.1.5.4. -i->-e- değişimi:

‘acâ‘ib>gaceb (acayip, şaşılacak şey)

2.1.5.6. i>é değişimi:

‘âdil>gadél (adaletli, eşit)
laţif>laţéf (latif)
keyfiyet>keyéfeyet (nitelik, durum)
‘akıbet>gaqéybet (akıbet)
lâzim>lazém (gerek, lazım)

2.1.5.7. -î->-i- değişimi:

ħazîne>ħezine (hazine)

2.1.5.8. -â->-a- değişimi:

ħattâ>ħetta (hatta)

ħayât>ħeyat (hayat)

şâf>şaf (saf, temiz)

2.1.5.9. -a->-e- değişimi:

ħaber>ħeber (haber)

ħal>ħel (hal, güç)

muħabbet>meħebbet (muhabbet, sevgi)

ħasad>ħesed (haset, kıskançlık)

ħazrat>ħezret (efendi)

raħat>reħet (rahat)

raħmet>reħmet (teşekkür, merhamet)

2.1.5.10. -â->-e- değişimi:

‘alâmet>galemet (alamet, iz)

lâkin>lekin (lakin)

ħikâya>ħikeye (hikâye)

ħasret>ħesret (keder, üzüntü)

seyahat>seyeħet (seyahat, gezi, yolculuk)

ħayr >ħeyér (iyilik, hayır)

2.1.5.11.-a->-ı- değişimi:

ħayâl>ħıyal (hayal)

2.1.5.12.-u->-ö- değişimi:

ħukm>ħökém (hüküm)

Bu kelimede birinci hecede u>ö değişimi görülmekte, ikinci hecede ise “é” sesi türemiştir.

2.1.5.13.-u->-ü- değişimi:

memnun>memnün (memnun, razı)

mecbur>mecbür (mecbur, zorunda)

mezkur>mezkür (adı geçen, anılan)

2.1.5.14.-û->-u- değişimi:

şûret >şuret (resim, suret)

2.2. Ünsüz Türemesi

2.2.1. -y- türemesi:

‘âşık>ğaşık (âşık)

‘ibret>ğıybret (ibret, kötü bir olaydan alınan ders)

‘iffet>ğıyffet: (namus, iffet)

‘işret>ğıyşret (içki içme)

‘tabi‘at >tabiyğat (tabiat)

şıfat>şıyfat (özellik, suret, şekil)

za‘îf>zeğiyf: zayıf.
terfîb>tertiyb (tertip, düzen)
teşkîl>teşkiyl: oluşturma.
vâkıf>vaқыyf (bilen, farkında olan)
taқdîr>teқdiyr (takdir, kader)

2.3. Ünsüz Düşmesi

2.3.1. -v- düşmesi:

қuvvat>қувet (güç)

2.3.2. -s düşmesi:

һiss>һis (his, duygu)

2.3.4. -t düşmesi:

һâtirat>һетере (hatıra)

һalifat>һелфе (öğretmen, hoca)

2.4. Ünsüz Değişmeleri

2.4.1. -b>-p değişimi:

‘ayb>gayép (ayıp)

kitab>kitap (kitap)

mekteb>mektep (okul)

2.4.2. -d>-t değişimi:

і‘timad>іғtimat (itimad, güven)

і‘tikâd>іғtiқat (bir şeye bağlanma, inanmak)

seyyid>seyyit (seyit)

2.4.3. ‘>ğ değişimi:

memnu‘>memnüğ (yasak, men)

men‘>meniğ (engel, mani)

тама‘>тамаğ (tamah)

meşru‘>meşruğ (meşru, doğru)

vâқи‘>vakiğ: olan, olmuş.

і‘timat>іғtimad (güven)

і‘tiraf>іғtiraf (itiraf, söyleme)

і‘lan>іғlan (ilan, duyurma)

і‘tibar>іғtibar (itibar, saygı gösterme)

і‘lan>іғlan (ilan, duyurma)

і‘tiraf>іғtiraf (itiraf, söyleme)

isti‘mal>istiğmal (kullanma)

cem‘>ceméğ (toplamak, biriktirmek)

cum‘a>comğa (Cuma)

bil‘âkis>bilgakis (bilakis, tam tersine)

da‘va>değva (iddia)

ma‘lum>meğlüm (malum, bilinen)

ma‘na>meğne (anlam)

mes‘ûd>meşğud (mesut, mutlu)

mu‘cize>moğciza (mucize, olağanüstü olay)

şan‘at>senğat (sanat, estetik)

ta‘alâ>teğala (yüce)

sa‘at>seğat (saat)

sa‘adet>seğadet (mutluluk, saadet)

iddi‘a>iddiğa (iddia, dava)

fi‘il>fiğıl (iş)

iṭâ‘at>iṭeğat (itaat, söz dinleme)

kanâ‘at>kenâğat (kanaat, yetinme)

mu‘âhede>moğahede (akd, anlaşma)

Arapçadan alıntılanan iki ünlü yan yana gelen kelimelerde kelime ortasında ünsüz türemesi görülmektedir. Tatar Türkçesinde bu şekilde söyleyiş kolaylaştırılmakta ve Türk dillerinin kelime içi iki ünlü yan yana gelmez kuralı bu şekilde sağlanmış olmaktadır.

âdet>ğadet (Örf, âdet, huy, tabiat)

‘âlem>ğalem (âlem, dünya)

‘asker>ğasker (asker)

‘abes>ğabeş (abes)

‘acebâ>ğaceba (acaba)

‘alâmet>ğalemet (alamet, iz)

Kelime başı “ع” ayın harfiyle yazılan kelimeler “غ” gayın harfiyle okunarak telaffuz edilmektedir. Arapçadan alıntılanan kelime başı ayın harfiyle başlayan kelimelerde bu değişim bir kurala dönüşmüştür. Hem kelime başında a>ğ değişikliği hem de kelime içerisinde ünlü türemesi olayı görülmektedir.

3. Sonuç

Makalede Kazan Tatar Türkçesinin Arapçadan alıntıladığı kelimelerdeki fonetik değişiklikler incelendi. Kazan Tatar Türkçesinin Arapçadan alıntıladığı kelimelerde Latin ve Kiril alfabetiyle yazarken fonetik değişiklikler oldu. Başka bir tabirle Arapça alıntı kelimeler Kazan Tatar Türkçesinin ağız ve hançere yapılarına uygun hâle getirilerek Tatarcaştırıldı. Latin alfabesinin seslileri tam olarak göstermesi, Kazan Tatar Türkçesinde söyleyişte olan Arap alfabesinde, yazıda gösterilmeyen birçok unsurun ortaya çıkmasına, kelimelerde fonetik değişikliklerin olmasına neden oldu. Yukarıda belirttiğimiz bütün ünlü ve ünsüz türemeleri kelimenin söyleyişini kolaylaştırarak Tatar Türkçesinin fonetik ve morfolojik yapısına uyum sağlamak için yapılmıştır. Ön, iç ve son seste ünlü türemesi olayları: “-ı”, “-a”, “-e”, “-e”, “-e”, “-é”, “-i”, “-u” görülmektedir. İç seste “-a” ünlü düşmesi olayı tanıklanmıştır. Ünlü Değişmeleri olayları: “-ı->-i-“, “-ı->-é-“, “-i->-ı-“, “-i->-e-“, “i->é”, “-â->-a-“, “-a->-e-“, “-â->-e-“, “-a->-é-“, “-a->-ı-“, “-u->-ö-“, “-u->-ü-“, “-û->-u-” şeklindedir. Ünsüzlerde Görülen Ses Olayları Ünsüz Türemesi “-y-“, “-ğ-“, “-‘->-ğ-“, Ünsüz Düşmesi “-v-“, “-s-” olarak tanıklanmıştır. Arap, Latin, Kiril harfli Tatar Türkçesi metinleri incelendikçe ses değişiklikleriyle ilgili yeni tespitler ortaya çıkacaktır.

Kaynaklar

Alkaya, E. (2014). Mişer Tatar Türkçesi. İstanbul: Kesit Yayınları.

Alkaya, E., Kirillova, Z. (2018). Kreşin Tatar Türkçesi. İstanbul: Kesit Yayınları.

Alkaya, E. (2017). Tatar Türkçesi Yazı Dilinde ve Ağızlarında y-/c- Sesi Üzerine, Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi (TÜRKLAD), Sayı 1, 24-38.

Buran, A., Alkaya, E. (2020). Çağdaş Türk Lehçeleri, Ankara, Akçağ Yayınları.

Devellioğlu, F. (2007). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara: Aydın Kitapevi.

İbrahimov, G. (1912). Yaz Başı, Kazan: Ümid Matbaası.

Karaağaç, G. (2006). Türkçenin Dilbilgisi, Ankara: Akçağ Yayınları.

Korkmaz, Z. (2007). Türk Dili Üzerine Araştırmalar III, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kutalmış, M. (2004). Tarihte ve Günümüzde Kazakistanın Alfabe Meselesi, Bilig Dergisi, Sayı 31, 1-21.

Öner, M. (2007). Türk Lehçeleri Grameri, Ed. Ahmet Bican Ercilasun, “Tatar Türkçesi”, s. 679-748.

Öner, M. (2015). Kazan Tatar Türkçesi Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Öner, M. (1998). Bugünkü Kıpçak Türkçesi, Ankara: TDK Yayınları.

Öner, M. (1999). I. Bakü Türkoloji Kongresinde İdi Ural Türkleri”, 1926 Bakü Türkoloji Kongresinin 70. Yıl Dönümü Toplantısı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Poppe, N. (1961). Tatar Manual, American Council Of Learned Societies, Blomington: Indiana University.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;
 Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.
  2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.
  3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.
  4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
-